

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

21 червня 2019 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування
за денною формою навчання**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2. Лекції (<i>теми і плани</i>)		4
	1.3. Семінарські заняття (<i>теми і плани занять; питання, задачі, завдання або кейси для поточного контролю; методичні рекомендації для підготовки до занять</i>)	–	5
	1.4. Самостійна робота студентів (<i>теми, завдання, задачі для самостійної роботи студентів; методичні рекомендації до їх виконання тощо</i>)	–	17
	1.5. Індивідуальні завдання (<i>форми, тематика завдань; методичні рекомендації до їх виконання</i>)	–	20
	1.6. Підсумковий контроль (<i>форми, питання, завдання, задачі тощо для підсумкового контролю; зразок екзаменаційного (залікового) білета</i>)	–	22
2.	Схема нарахування балів (<i>загальна схема; розрахунки нарахування балів за відповідні види навчальної діяльності</i>)	–	24
3.	Рекомендовані джерела (<i>в розрізі тем дисципліни</i>)	–	26
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	32

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Міжнародна валютна система та її еволюція	8	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
2.	Європейська валютна система	8	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
3.	Платіжний баланс	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
4.	Валютні ринки	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
5.	Валютні курси	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
6.	Валютні операції	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
7.	Національні системи регулювання валютно-кредитних відносин	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
8.	Сучасні міжнародні фінансово-кредитні відносини	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
9.	Міжнародні фінансові організації	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
	Всього годин:	90	16	18	-	-	56	-	-	-	-	-	-	-

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Міжнародна валютна система та її еволюція	1
1.1.	Сутність, завдання та функції міжнародної валютної системи.	
1.2.	Основні елементи міжнародної валютної системи.	
1.3.	Еволюція міжнародної валютної системи.	
2.	Європейська валютна система	1
2.1.	Етапи створення Європейської валютної системи.	
2.2.	Механізм роботи Європейської валютної системи.	
2.3.	Впровадження єдиної європейської валюти — євро.	
2.4.	Переваги та недоліки євро.	
3.	Платіжний баланс	2
3.1.	Поняття та економічна роль платіжного балансу.	
3.2.	Структура платіжного балансу.	
3.3.	Фактори, які впливають на платіжний баланс.	
3.4.	Основні тенденції в динаміці показників платіжного балансу України.	
4.	Валютні ринки	2
4.1.	Міжнародний валютний ринок і основні світові валюти.	
4.2.	Учасники валютного ринку.	
4.3.	Види валютних ринків.	
4.4.	Попит, пропозиція на валютному ринку і рівноважний обмінний курс.	
5.	Валютні курси	2
5.1.	Номінальний валютний курс.	
5.2.	Реальний валютний курс.	
5.3.	Паритет купівельної спроможності.	
5.4.	Очікувані зміни валютного курсу.	
6.	Валютні операції	2
6.1.	Операції з реальним товаром.	
6.2.	Операції без реального товару.	
6.3.	Валютний арбітраж.	
6.4.	Хеджування.	
7.	Національні системи регулювання валютно-кредитних відносин	2
7.1.	Сутність валютного регулювання.	
7.2.	Золотовалютні резерви Національного банку України.	
7.3.	Валютні обмеження.	
8.	Сучасні міжнародні фінансово-кредитні відносини	2
8.1.	Основні види та риси руху капіталу.	
8.2.	Форми міжнародного кредиту.	
8.3.	Прямі іноземні інвестиції.	
8.4.	Україна на ринку міжнародних інвестицій.	
9.	Міжнародні фінансові організації	2
9.1.	Міжнародні фінансові організації.	
9.2.	Класифікація міжнародних фінансових організацій.	
9.3.	Основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.	
9.4.	фінансовими організаціями.	
	Усього	16

1.3. Семінарські заняття

1.3.1. Теми та питання семінарських занять і методичні рекомендації до їх опрацювання

Семінарське заняття 1

Тема 1. Міжнародна валютна система та її еволюція

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Сутність, завдання та функції міжнародної валютної системи.
- 1.2. Основні елементи міжнародної валютної системи.
- 1.3. Система золотого стандарту.
- 1.4. Бреттон-Вудська валютна система.
- 1.5. Ямайська валютна система.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю.*

1. Першою в історії світовою валютною системою була система:

- А) золотого стандарту;
- Б) золотого паритету;
- В) Європейська;
- Г) Бреттон-Вудська.

2. Грошові відносини, що складаються на основі інтернаціоналізації господарських зв'язків, історично організувалися у формі:

- А) валютної системи;
- Б) платіжного обороту;
- В) системи золотого стандарту;
- Г) твердої фіксації валютних курсів.

3. В якому році відбулася Паризька конференція?

- А) 1867 р.;
- Б) 1876 р.;
- В) 1865 р.;
- Г) 1878 р.

4. Золотомонетною системою є:

- А) Паризька система;
- Б) Генуезька система;
- В) Бреттон-Вудська система;
- Г) Ямайська система.

5. Валютна система поділяється на:

- А) міждержавну, галузеву, світову;
- Б) національну, регіональну, світову;
- В) національну, галузеву, світову;
- Г) регіональну, світову.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютна система, національна валютна система, міжнародні валютно-кредитні відносини, міжнародна (світова) валютна система, світовий грошовий товар, валюта, система золотого стандарту, Паризька система золотомонетного стандарту, Генуезька система золотодевізного стандарту, Бреттон-Вудська валютна система, Кінгстонська (Ямайська) валютна система.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- основні елементи національної валютної системи;
- етапи розвитку світової валютної системи;
- стадії еволюції системи золотого стандарту;

- характерні риси Генуезької золотодевізної системи;
- передумови створення Бреттон-Вудської валютної системи;
- причини краху Бреттон-Вудської валютної системи;
- принципи функціонування Ямайської валютної системи.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Європейська валютна система

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Етапи створення Європейської валютної системи.
- 2.2. Механізм роботи Європейської валютної системи.
- 2.3. Впровадження єдиної європейської валюти — євро.
- 2.4. Переваги та недоліки євро.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильними відповідями.*

1. Європейська валютна система — це: світова валютна система;

- А) міжнародна валютна система;
- Б) національна валютна система;
- В) глобальна валютна система;
- Г) регіональна валютна система.

2. Євро —це:

- А) розрахункова одиниця в рамках МВФ;
- Б) євровалюта;
- В) національна валюта;
- Г) розрахункова одиниця в рамках європейської валютної системи.

3. Прикладом валютного союзу є:

- А) ЄС;
- Б) Бенілюкс;
- В) Центральньоамериканський спільний ринок;
- Г) НАФТА.

4. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається узгоджена економічна, фінансова та валютна політика і створення установ, що мають право приймати рішення від імені угруповання в цілому?:

- А) зона вільної торгівлі;
- Б) митний союз;
- В) спільний ринок;
- Г) економічний союз.

5. В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Кіпр, Мальта, Латвія, Литва, Естонія?:

- А) 2004;
- Б) 2008;
- В) 2001;
- Г) 1998.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютна система, Європейська валютна система, Європейський валютний союз, європейська валютна інтеграція, Європейська валютна одиниця ЕКЮ, «Європейська валютна змія», євро, Європейська євровалютна система.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- історичний розвиток і основні рушійні сили європейської валютної інтеграції;
- складові Європейської валютної системи;
- впровадження єдиної європейської валюти – євро;

- переваги та недоліки євро;
- основні показники та умови для країн, що входять у Європейський Валютний Союз;
- запровадження євро на європейських та міжнародних ринках капіталів;
- досвід утворення Європейської валютної системи.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Платіжний баланс

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття та економічна роль платіжного балансу.
- 3.2. Структура платіжного балансу.
- 3.3. Зміна офіційних резервів іноземної валюти.
- 3.4. Макроекономічна роль платіжного балансу.
- 3.5. Роль балансу поточних операцій.
- 3.6. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу.
- 3.7. Фактори, які впливають на платіжний баланс.
- 3.8. Основні тенденції в динаміці показників платіжного балансу України.
- 3.9. Можливі шляхи врегулювання платіжного балансу

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та розв'язування задач за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю.*

1. За формою складання платіжний баланс – це:

- А) макроекономічна модель, що характеризує стан та динаміку зовнішньоекономічних відносин країни із зовнішнім світом;
- Б) співвідношення між зобов'язаннями країни, за якими настав строк платежу, і строковими вимогами цієї країни до інших країн за певний період;
- В) співвідношення суми платежів, здійснених даною країною за кордоном, та надходжень, отриманих нею з-за кордону за певний період;
- Г) кількісне вираження відносин між сторонами будь-якої діяльності, які повинні врівноважувати одна одну.

2. Платіжний баланс включає:

- А) агрегування усіх операцій, зібрання і аналіз даних за певний період часу;
- Б) здійснені (одержані чи видані) кредити та інвестиції, а розрахунковий – і ті, які фактично ще не існують;
- В) розрахований (сплачений) експорт і імпорт товарів та послуг;
- Г) фактично проведені надходження і платежі; фактично отримані або видані кредити та інвестиції;
- Г) правильними є варіанти Б і В.

3. При активному сальдо платіжного балансу:

- А) збільшуються надходження іноземної валюти в країну, що призводить до зростання валютних резервів держави;
- Б) спричиняє вплив іноземної валюти з країни і призводить до зменшення валютних резервів;
- В) валюта залишається незмінною;
- Г) жодна відповідь не є правильною.

4. При визначенні сальдо платіжного балансу його статті можна

поділити на:

- А) основні і балансуєчі;
- Б) основні і поточні;
- В) основні, балансуєчі, поточні;
- Г) балансуєчі, поточні.

5. Баланс платежів у зовнішній торгівлі це:

- А) надходження за експортом і платежі за імпортом товарів;
- Б) співвідношення поточних надходжень і платежів для різних країн протягом певного періоду;

- В) співвідношення вартості експорту і імпорту;
Г) немає правильної відповіді.

Задача 3.1. Між країною А і країною Б здійснювалися такі зовнішньоекономічні операції (млн. дол. США): експорт товарів та послуг з країни А в країну Б – 40000; грошові перекази із країни Б в країну А – 10500; імпорт товарів і послуг у країну А – 26030; купівля резидентами країни А цінних паперів фірм країни Б – 10110; продаж цінних паперів фірм країни А резидентам країни Б – 7400; імпорт золота у країну А – 8500. Складіть платіжний баланс країни А.

Задача 3.2. Країна В має такі показники платіжного балансу (млн. дол. США): сальдо рахунка поточних операцій – 2140, сальдо рахунка капітальних операцій + 2100, сальдо статті «Помилки і упущення» + 116. На скільки треба зменшити резервні активи, щоб урівноважити платіжний баланс?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: платіжний баланс, торговельний баланс, баланс послуг і некомерційних платежів, баланс руху капіталів і кредитів, міжнародний рух підприємницького капіталу, міжнародний рух позикового капіталу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- види валютних операцій;
- структура платіжного балансу;
- методи регулювання платіжного балансу;
- фактори, які впливають на стан платіжного балансу;
- причини порушення рівноваги платіжного балансу країни.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Валютні ринки

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Міжнародний валютний ринок і основні світові валюти.
- 4.2. Учасники валютного ринку.
- 4.3. Функції валютного ринку.
- 4.4. Види валютних ринків.
- 4.5. Попит, пропозиція на валютному ринку і рівноважний обмінний курс.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

1. Валютний ринок – це...:

А) певні банківські та фінансові операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності;

Б) сукупність заходів та нормативних правил, встановлених у законодавчому порядку та спрямованих на досягнення рівноваги у платіжному балансі;

В) сукупність економічних відносин, які виникають між економічними агентами під час здійснення операцій щодо купівлі-продажу іноземної валюти та операцій пов'язаних з переміщенням валютних капіталів;

Г) сукупність заходів в сфері міжнародних економічних відносин відповідно до поточних і стратегічних цілей економічної політики держави.

2. Валютні ринки класифікуються за:

А) сферою виявлення, відношенням до валютних курсів, видами валютних обмежень, ступенем організованості;

Б) видами валютних курсів, сферою поширення, ступенем організованості, відношенням до валютних обмежень;

В) сферою виникнення, ступенем ризику, видами валютних курсів;

Г) сферою поширення, ступенем організованості, терміном виникнення.

3. Валютний ринок за сферою поширення поділяється на:

- А) вільний, внутрішній, міжнародний;
- Б) міжнародні регіональні, внутрішні, внутрішні регіональні;
- В) біржовий, міжнародний, внутрішній, вільний;
- Г) міжнародний, внутрішній, міжнародні регіональні, внутрішні регіональні.

4. Світовий валютний ринок ФОРЕКС почав формуватися:

- А) на початку 60-х р. XX ст;
- Б) на початку 70-х р. XX ст;
- В) на початку 80-х р. XX ст;
- Г) на початку 90-х р. XX ст.

5. Валютний ринок за ступенем організованості поділяється:

- А) біржовий, позабіржовий;
- Б) біржовий, опціонний;
- В) опціонний, міжнародний;
- Г) вільний, міжнародний, біржовий.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: дата валютування, валютний ринок, міжнародний валютний ринок, хеджери, спекулянти, арбітражери, валютний арбітраж, часовий арбітраж, регіональний арбітраж, трейдери, форексні валютні ринки, ринки євровалют, зовнішні ринки деривативів, валютні ринки-спот, термінові валютні ринки, валютні опціони, валютний арбітраж, попит на валютному ринку, пропозиція на валютному ринку, рівноважний обмінний курс.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- функції валютного ринку;
- учасники валютного ринку;
- приклади найбільших валютних спекулятивних угод;
- переваги та недоліки функціонування валютних спекулянтів;
- види валютних ринків;
- моделі валютного ринку;
- попит та пропозиція на валютному ринку.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Валютні курси

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Номінальний валютний курс.
- 5.2. Ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс.
- 5.3. Реальний валютний курс.
- 5.4. Ефективний (багатосторонній) реальний обмінний курс.
- 5.5. Паритет купівельної спроможності.
- 5.6. Очікувані зміни валютного курсу.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та розв'язування задач за темою заняття.

Тести. Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.

1. Валютний курс – це:

- А) співвідношення обміну двох грошових одиниць або ціна однієї грошової одиниці, виражена в грошовій одиниці іншої країни;
- Б) сукупність форм грошових розрахунків і фінансово-кредитних інструментів організації валютних відносин;
- В) фіксування курсу національної грошової одиниці стосовно іноземних грошових одиниць;
- Г) встановлені урядом постійні фіксовані пропорції обміну національної валюти на іноземну та навпаки.

2. При якому котируванні курс продавця завжди вище, ніж курс покупця?

- А) прямому;
- Б) непрямому;
- В) при прямому і непрямому;
- Г) немає правильної відповіді.

3. Що таке крос-курс?

- А) співвідношення між трьома валютами;
- Б) співвідношення між двома валютами, яке витікає з їх курсу по відношенню до третьої валюти;
- В) співвідношення обміну двох грошових одиниць або ціна однієї грошової одиниці, виражена в грошовій одиниці іншої країни;
- Г) співвідношення між чотирма валютами.

4. В котируванні USD/UAN=26.9733, яка валюта є базовою?

- А) USD;
- Б) UAN;
- В) жодна не є базовою;
- Г) базовими є USD і UAN.

5. Види валютного курсу за способом розрахунку?

- А) паритетний, фактичний;
- Б) реальний, номінальний;
- В) фактичний, реальний;
- Г) паритетний, номінальний.

Задача 5.1. Знайдіть крос-курс канадського долара до японської єни (CAD/JPY) bid та offer, використовуючи котирування канадського долара і японської єни до долара США – USD/CAD = 1,5652 ... 1,5658 та USD/JPY = 107,34 ... 107,40.

Задача 5.2. Визначіть крос-курс англійського фунта стерлінгів до австралійського долара GBP/AUD, якщо курс GBP/USD = 1,4673 ... 1,7215 та AUD/USD = 0,8182 ... 0,8640.

Задача 5.3. Визначіть крос-курс англійського фунта стерлінгів до австралійського долара GBP/AUD, використовуючи котирування англійського фунта стерлінгів до долара США GBP/USD = 1,5820 ... 1,5826 та австралійського долара до долара США AUD/USD = 0,7591 ... 0,7596.

Задача 5.4. Доларове котирування для покупця і продавця характеризується такими даними: а) долар США до швейцарського франка = 1,2565...1,2575; б) долар США до гривні = 24,9558...25,0355. Визначте крос-курс української гривні до швейцарського франка.

Задача 5.5. Розрахуйте курс продавця (offer), якщо курс покупця (bid) 1 долар США = 1,8500 канадського долара, а маржа (прибуток) обмінної операції дорівнює 2,5%.

Задача 5.6. Знайдіть крос-курс канадського долара до японської єни (CAD/JPY) bid та offer, використовуючи котирування канадського долара і японської єни до долара США – USD/CAD = 1,4272 ... 1,8314 та USD/JPY = 115,83 ... 123,92.

Задача 5.7. Пряме котирування Нью-Йорк на Лондон 15 вересня поточного року становило: а) по курсу покупця: 1 фунт стерлінгів = 1,7585 долара США; б) по курсу продавця: 1 фунт стерлінгів = 1,7595 долара США. Визначте прибуток американського банку (маржу) за 1 реалізований фунт стерлінгів.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютний курс, валютні котирування, номінальний валютний курс, ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс, реальні валютні курси, багатосторонній (ефективний) реальний обмінний курс, паритет купівельної спроможності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- різновиди котирування валюти;
- чинники, які впливають на формування валютного курсу;

- показники розрахунку паритету купівельної спроможності;
- основні різновиди режимів валютних курсів, що використовуються у світовій практиці;
- відмінності між фіксованим та плаваючим валютними курсами.

Методичні рекомендації до розв'язування задач

Котирування валют означає фіксацію курсу національної грошової одиниці до іноземної. Тобто, це встановлення валютного курсу на основі ринкових механізмів.

При цьому курс національної грошової одиниці може визначатися у формі прямого котирування, коли за одиницю береться іноземна валюта (наприклад, 1 USD = 25,53 UAH (код гривні) в Україні, або 1 USD = 132,08 JPY в Японії).

Непряме котирування передбачає, що за одиницю (базову валюту) береться національна грошова одиниця (наприклад, 1 євро = 1,45 USD).

Різниця між правою і лівою сторонами котирування називається спредом (spread). Спред є прибутком банку від проведених операцій з клієнтами або іншими банками.

Купівля та продаж валют банками здійснюється за різними курсами, які ще називаються курсами покупця та курсами продавця або, за банківською термінологією bid та offer.

Курс покупця (bid) – це курс, за яким уповноважений банк купує іноземну валюту за національну на ринку.

Курс продавця (offer) – це курс, за яким банк продає валюту на ринку.

Банки продають іноземну валюту за національну дорожче, ніж купують її за курсами продавця. Різниця між курсом продавця та покупця називається маржею. Маржа покриває витрати банку і формує його прибуток від валютних операцій. Величина маржі визначається за формулою:

$$\text{Маржа} = \frac{\text{offer} - \text{bid}}{\text{offer}} \times 100 \quad (1)$$

Крос-курс означає певне співвідношення двох валют, яке впливає з їх курсу по відношенню до будь-якої третьої валюти (наприклад до долара США, англійського фунта стерлінгів).

Крос-курс (cross-rates) – це курс обміну між двома валютами (за винятком долара США).

Існують три способи розрахунку крос-курсів з урахуванням того, чи є котирування валют до долара прямим чи непрямим:

- два прямі котирування,
- пряме і непряме котирування,
- два зворотні котирування.

1) Розрахунок крос-курсу для валют із прямим котируванням до долара США (долар є базою котирування для обох валют).

Існує правило розрахунку цього крос-курсу:

- для одержання сторони bid крос-курсу слід розділити сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону offer курсу валюти, що у крос-курсі служить базою котирування:

$$\text{bid} = \frac{\text{bid} \text{ (валюти котирування)}}{\text{offer} \text{ (базу котирування)}} \quad (2)$$

- для одержання сторони offer крос-курсу розділити сторону offer курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону bid курсу валюти, що у крос-курсі служить базою котирування:

$$\text{offer} = \frac{\text{offer} \text{ (валюти котирування)}}{\text{bid} \text{ (базу котирування)}} \quad (3)$$

2) Розрахунок крос-курсу для валют із прямим та непрямим котируванням до долара США, де долар є базою котирування для однієї з валют.

Існує правило розрахунку крос-курсу з прямим та непрямим котируванням:

- для одержання лівої сторони bid крос-курсу слід помножити сторони bid 20 доларових курсів цих валют:

$$bid = bid \text{ (валюти котирування)} \times bid \text{ (бази котирування)} \quad (4)$$

• для одержання правої сторони offer слід помножити сторони offer доларових курсів цих валют:

$$offer = offer \text{ (валюти котирування)} \times offer \text{ (бази котирування)} \quad (5)$$

III. Розрахунок крос-курсу для валют із непрямим котируванням до долара США, де долар є валютою котирування для обох валют.

У даному разі існує правило:

• для одержання сторони bid крос-курсу слід розділити сторону bid курсу базової валюти на сторону offer курсу валюти котирування:

$$bid = \frac{bid \text{ (бази котирування)}}{offer \text{ (валюти котирування)}} \quad (6)$$

• для одержання сторони offer крос-курсу розділити сторону offer курсу базової валюти на сторону bid курсу валюти котирування:

$$offer = \frac{offer \text{ (бази котирування)}}{bid \text{ (валюти котирування)}} \quad (7)$$

З поняттям валюти та валютних курсів пов'язані зміни курсів валют в період між підписанням зовнішньоторговельного або кредитного контракту та здійсненням платежу за ним. Валютні курси коливаються постійно, реагуючи на попит і пропозицію на валютних ринках, в результаті чого може відбуватися девальвація або ревальвація валюти.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Валютні операції

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття валютного ринку спот. Валютні спот-операції.
- 6.2. Форвардні валютні операції.
- 6.3. Свop-операції.
- 6.4. Поняття ф'ючерсного валютного контракту.
- 6.5. Загальна характеристика опціонних контрактів.
- 6.6. Валютний арбітраж.
- 6.7. Хеджування.
- 6.8. Операції із золотовалютним резервом НБУ.
- 6.9. Депозитні операції.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та розв'язування задач за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

1. Валютні операції – це:

- А) купівля або продаж центральним банком державних облігацій та інших зобов'язань, казначейських векселів;
- Б) операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, крім операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;
- В) розрахунки між резидентами і нерезидентами під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності у межах торговельного обороту;
- Г) певні банківські та фінансові операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності.

2. Виділяють такі види спот операцій:

- А) today, tomorrow;
- Б) spot, svop;
- В) today, tomorrow, spot;
- Г) TOD, TOM, svop.

3. Валютні операції, при яких сторони домовляються про поставку обумовленої суми іноземної валюти через певний строк після укладання угоди за курсом, зафіксованим в момент її укладання - це:

- А) спот-угода;
- Б) валютні угоди;
- В) опціон;
- Г) валютні операції.

4. Ф'ючерсний контракт – це:

- А) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на біржі;
- Б) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на міжбанківському валютному ринку;
- В) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на аукціоні;
- Г) це угода між контрагентами про майбутню поставку товару, що укладається на біржі.

5. На які дві групи поділяються форвардні контракти за базовим активом?

- А) форварди на акції та облігації;
- Б) ф'ючерсні та опціонні форварди;
- В) товарні та фінансові форварди;
- Г) форварди на валюту та депозити.

Задача 6.1. Визначити дату валютування згідно з угодою UAH/USD, що була укладена в середу 30 грудня.

Задача 6.2. Визначити форвардний курс через 30 днів, якщо спот-курс UAH/USD 28,4500-28,5500 і банк котирує своп-ставки на 30 днів 250-325.

Задача 6.3. Яка валюта продається з премією, а яка з дисконтом, якщо споткурс USD/UAH = 8,2550, а одномісячний форвард USD/UAH = 8,2050?

Задача 6.4. Розрахувати форвардний курс через 3 місяці та 5 днів, якщо споткурс USD/CHF дорівнює 1,5905-1,5915, своп-ставки на 3 місяці 170-165, на 4 місяці - 220-210.

Задача 6.5. Укладається опціон на купівлю через 3 місяці 31250 фунтів стерлінгів за ціною \$1,60 за GBP1. Ринковий валютний курс становить \$1,70 за GBP. Чому дорівнює внутрішня вартість опціону?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютна операція, конверсійні операції, валютні спот-операції, форвардні валютні операції, угоди аутрайт, своп-операції, ф'ючерсний валютний контракт, валютний арбітраж, часовий валютний арбітраж, просторовий валютний арбітраж, валютно-процентний арбітраж, хеджування, хеджери, хеджування продажем (короткий хедж), хеджування купівлею (довгий хедж), депозитні операції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- види валютних операцій;
- суть конверсійних валютних операцій;
- мета здійснення операцій «спот»;
- загальна характеристика опціонних контрактів;
- механізм ціни форвардного контракту;
- різниця між операціями на умовах «спот» і «форвард»;
- особливості свопів з плаваючими процентними ставками;
- особливості використання угод «своп»;
- характеристика сутності валютної позиції;
- відмінність між відкритою та закритою валютною позицією;
- специфіка здійснення валютних операцій у регіональних валютних системах.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Національні системи регулювання валютно-кредитних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Сутність валютного регулювання.
- 7.2. Валютна політика.
- 7.3. Золотовалютні резерви Національного банку України.
- 7.4. Валютні обмеження.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

1. Згідно з цільовим підходом до розуміння валютного регулювання, під цим поняттям розуміють:

- А) підтримання стабільності курсу національної грошової одиниці, забезпечення захисту та стійкості платіжного балансу;
- Б) регламентація міжнародних розрахунків і порядок здійснення операцій із валютними цінностями;
- В) система, комплекс державних заходів;
- Г) проведення законодавчих, економічних та організаційних заходів.

2. В залежності від повноти дії по відношенню до об'єкта регулювання інструменти валютного регулювання поділяють на дві групи:

- А) безпосереднього та опосередкованого впливу;
- Б) адміністративні та економічні;
- В) режим валютного курсу та золотовалютні резерви;
- Г) облікова ставка та норма обов'язкового резервування.

3. До адміністративних інструментів валютного регулювання відносять:

- А) режим валютного курсу та золотовалютні резерви;
- Б) облікова ставка та норма обов'язкового резервування.
- В) операції з цінними паперами;
- Г) стабільність національної валюти та забезпечення платіжного балансу.

4. Які закони регламентують здійснення операцій з валютними цінностями?

- А) «Про Національний банк України»;
- Б) «Про банки і банківську діяльність»;
- В) «Про валюту і валютні операції»;
- Г) всі відповіді вірні.

5. Припинення або обмеження валютно-фінансових відносин із заблокованою країною аж до заморожування в банках валютних цінностей цієї держави та валюти приватних осіб з метою здійснення на неї економічного та політичного тиску – це:

- А) валютне регулювання;
- Б) валютні обмеження;
- В) валютна блокада;
- Г) валютні інтервенції.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютне регулювання, конвертованість валюти, золотовалютний резерв, валютна політика, облікова (дисконтна) політика, політика кредитної рестрикції, політика кредитної експансії, девізна політика, валютні інтервенції, девальвація національної валюти, ревальвація національної валюти, валютний демпінг, інвестиційна структура золотовалютного резерву, валютні обмеження, валютна блокада.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту необхідно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- суть валютного регулювання;
- вплив обмінного курсу на економіку;
- характеристика валютної політики держави;

- девальвація та ревальвація національної валюти;
- золотовалютні резерви Національного Банку України (НБУ);
- управління золотовалютним резервом НБУ;
- інвестиційна структура золотовалютного резерву;
- одностороння та багатостороння валютна блокада;
- повна та часткова валютна блокада;
- валютні ризики та валютні захисні застереження.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Сучасні міжнародні фінансово-кредитні відносини

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Основні види та риси руху капіталу.
- 8.2. Економічні наслідки міжнародного руху капіталу.
- 8.3. Сутність і функції кредиту.
- 8.4. Форми міжнародного кредиту.
- 8.5. Прямі іноземні інвестиції.
- 8.6. Україна на ринку міжнародних інвестицій.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі та розв'язування задач за темою заняття.

Тести. *Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.*

1. Система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію та перерозподіл позикових капіталів між країнами:

- А) міжнародний ринок позикових капіталів;
- Б) міжнародний ринок праці;
- В) міжнародний страховий ринок;
- Г) міжнародний товарний ринок.

2. Об'єктивна потреба у міжнародному кредиті пов'язана з:

- А) необхідністю одночасних великих капіталовкладень для розширення виробництва;
  - Б) кругообігом засобів у світовому господарстві;
  - В) особливостями міжнародного виробництва і реалізації;
  - Г) розбіжностями в обсягах і термінах міжнародних угод;
- Д) усі відповіді правильні.

3. Кредит, що надається державою, банком, іншою юридичною або фізичною особою однієї країни іншій країні, а також банкові, юридичній або фізичній особі іншої країни на певний термін на умовах повернення та сплати процентів, – це:

- А) міжнародний кредит;
- Б) банківський кредит;
- В) комерційний кредит;
- Г) фірмовий кредит;
- Д) правильні відповіді в) і г).

4. Форма короткотермінового кредиту, суть якого полягає у списанні коштів з розрахункового рахунка клієнта понад їх залишок на рахунку, – це:

- А) овернайт;
- Б) овердрафт;
- В) факторинг;
- Г) форфейтинг;
- Д) франчайзинг.

5. Основними формами міжнародного кредиту вважаються:

- А) комерційний та товарний;
- Б) товарний та валютний;
- В) вексельний та валютний;
- Г) комерційний та вексельний.

Задача 8.1. Номінальна вартість векселя 500 тис. дол. Банк купує його, виплачуючи 490 тис. дол. за 70 днів до терміну платежу за векселем. Яка облікова ставка за векселем?

Задача 8.2. Банк врахував вексель на суму 3000 тис. дол. за 70 днів до строку оплати. Проста облікова ставка – 12 %. Кількість днів у році – 360. Визначте дисконт і вартість векселя при обліку, врахувавши темп місячної інфляції, що становить 7 %.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародний рух капіталу, позичковий капітал, міжнародний кредит, урядові кредити, кредити міжнародних і регіональних організацій, змішані кредити, акцептові кредити, лізинг, прямі іноземні інвестиції, реінвестовані доходи, внутрішньофірмові позики, транснаціональні корпорації (ТНК), багатонаціональні корпорації (БНК).

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наслідки міжнародного руху капіталу;
- основні риси руху капіталу;
- методи кредитування експорту та імпорту;
- основні переваги та недоліки фірмового кредиту;
- різновиди врахування векселів;
- види міжнародного лізингу;
- Україна на ринку міжнародних інвестицій;
- порівняльний аналіз прямих іноземних інвестицій та товарних кредитів;
- сучасний стан іноземного інвестування економіки України.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Міжнародні фінансові організації

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Міжнародні фінансові організації.
- 9.2. Передумови та причини виникнення міжнародних фінансових організацій.
- 9.3. Класифікація міжнародних фінансових організацій.
- 9.4. Цілі та функції міжнародних фінансових організацій.
- 9.5. Основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.
- 9.6. Регіональні міжнародні фінансові організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Тести. Виберіть позначення з правильною відповіддю або яке відповідає декільком із них.

1. Що таке „транш” в функціональній структурі МВФ?

- А) квота країни;
- Б) частка квоти країни;
- В) міжнародний резервний актив;
- Г) запозичені МВФ кошти.

2. Спеціальні права запозичення (СДР) запроваджені організацією:

- А) МВФ;
- Б) МБРР;
- В) БМР;
- Г) ЄБРР.

3. Який регіональний банк не стягує процентів за наданий кредит?

- А) Європейський банк реконструкції та розвитку;
- Б) Міжамериканський банк розвитку;
- В) Африканський банк розвитку;
- Г) Азіатський банк розвитку;
- Д) Ісламський банк розвитку

4. Якою міжнародною організацією розроблено стандарт (стандартні компоненти) платіжного балансу:

- А) МБРР;
- Б) МВФ;
- В) ООН;
- Г) ЄБРР;
- Д) банком міжнародних розрахунків.

5. Яка з організацій, вказаних нижче, не вимагає урядових гарантій при наданні позик?

- А) МБРР;
- Б) МФК;
- В) МАР;
- Г) БАГІ.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародні фінансові організації, міжнародний валютний фонд, кредити іноземних держав, гранти, цінні папери, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр із врегулювання інвестиційних суперечок (МЦВІС), Банк міжнародних розрахунків (БМР), регіональні валютно-кредитні установи, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Міжамериканський банк розвитку (МаБР), Багатосторонній інвестиційний фонд (БІФ), Азіатський банк розвитку (АзБР), Африканський банк ризику, валютно-економічний ризик, міжнародна заборгованість, "Паризький клуб", "Лондонський клуб".

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту доцільно особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- види міжнародних фінансових організацій;
- цілі та функції міжнародних фінансових організацій;
- світовий досвід використання коштів міжнародних фінансових організацій;
- принципи та мета співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями;
- проблеми співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями;
- групування міжнародних фінансових організацій.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 9 темах та одного індивідуального завдання, обраного за темою наукової роботи. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування доповіді за темою наукової роботи. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1. Тематики та питання самостійних робіт, завдання та методичні рекомендації до їх виконання

Тема 1. Міжнародна валютна система та її еволюція

Питання для самостійної роботи

1. Еволюція міжнародної валютної системи.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення охарактеризувати етапи становлення міжнародної валютної системи. Результати записати у формі табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Еволюція міжнародної валютної системи

№ з/п	Період формування	Назва	Ознаки
1.			
2.			
...			

Тема 2. Європейська валютна система

Питання для самостійної роботи

1. Аналіз валютно-кредитних взаємовідносин України та Європейського Союзу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення провести аналіз валютно-кредитних взаємовідносин України та Європейського Союзу. Результати записати у формі табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Еволюція відносин України та Європейського Союзу

№ з/п	Рік	Основні кроки до інтеграції з ЄС	Перелік законодавчих та нормативних актів, що це підтверджують
1.			
2.			
...			

Тема 3. Платіжний баланс

Питання для самостійної роботи

1. Фактори впливу на стан платіжного балансу країни та особливості його регулювання

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення провести загальну характеристику показників платіжного балансу України за останні 3 роки, сформулювати фактори, які вплинули на стан платіжного балансу та зазначити заходи збалансування платіжного балансу України. Результати записати у формі табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Аналіз платіжного балансу України

№ з/п	Рік	Показники					Фактори впливу	Заходи збалансування
1.	2017							
2.	2018							
3.	2019							

Тема 4. Валютні ринки

Питання для самостійної роботи

1. Сучасний стан валютного ринку України.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи та статистичні дані показників, які необхідні для оцінки стану валютного ринку за останні 3 роки і на підставі їх значення проаналізувати стан валютного ринку України.

Тема 5. Валютні курси

Питання для самостійної роботи

1. Паритет купівельної спроможності гривні відносно євро та долара США.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи та статистичні дані показників, які необхідні для розрахунку паритету купівельної спроможності за останні 5 років і на підставі їх аналізу оцінити паритет купівельної спроможності гривні відносно євро та долара США. Результати подати у вигляді діаграми.

Тема 6. Валютні операції

Питання для самостійної роботи

1. Порівняльна характеристика форвардних та спотових валютних операцій.
2. Структурно-логічна схема здійснення валютно-процентного свопу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення здійснити порівняльну характеристику форвардних та спотових валютних операцій. Результати подати у вигляді таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Порівняльна характеристика форвардних та спотових валютних операцій

№ з/п	Ознака	Форвард	Спот
1.			
2.			
...			

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення побудувати структурно-логічну схему здійснення валютно-процентного свопу.

Тема 7. Національні системи регулювання валютно-кредитних відносин

Питання для самостійної роботи

1. Державне регулювання валютних операцій в Україні.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення охарактеризувати особливості державного регулювання валютних операцій в Україні. Результати записати у формі табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Особливості державного регулювання валютних операцій в Україні

№ з/п	Рік	Назва нормативно-правового акта	Питання, що регулює	Проблеми	Наслідки
1.					
2.					
...					

Тема 8. Сучасні міжнародні фінансово-кредитні відносини

Питання для самостійної роботи

1. Порівняльна характеристика вексельної форми розрахунків, факторингу та форфейтингу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

На основі літературних джерел та законодавчої бази здійснити порівняльну характеристику вексельної форми розрахунків, факторингу та форфейтингу. Результати подати у вигляді таблиці 8.1.

Порівняльна характеристика вексельної форми розрахунків, факторингу та форфейтингу

№ з/п	Ознака	Вексельна форма	Факторинг	Форфейтинг
1.				
2.				
...				

Тема 9. Міжнародні фінансові організації

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію про особливості функціонування однієї з міжнародних фінансових організацій.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати рекомендовану літературу до теми самостійної роботи і на підставі її вивчення підготувати презентацію про особливості функціонування однієї з міжнародних фінансових організацій за наступною схемою: 1) дата заснування та історія створення; 2) мета та цілі організації; 3) функції та завдання міжнародної фінансової організації; 4) організаційна структура організації; 5) особливості здійснення валютно-кредитних відносин з Україною; 6) список використаної літератури. Студент обирає міжнародну фінансову організацію для підготовки презентації з наведеного нижче переліку, відповідно до його порядкового номеру в журналі обліку успішності.

Міжнародні валютно-кредитні організації

1. Міжамериканський банк розвитку – МаБР (Inter – American Development Bank – IDB)
2. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів – МЦУІС (International Center for Settlement of Investment Disputes – ICSID)
3. Багатостороння агенція з гарантії інвестицій – БАГІ (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA)
4. Банк міжнародних розрахунків – БМР (Bank for International Settlements – BIS)
5. Ісламський банк розвитку – ІБР (Islamic Development Bank – IDB).
6. Азіатський банк розвитку – АЗБР (Asian Development Bank – ADB)
7. Африканський банк розвитку – АфБР (African Development Bank – ADB)
8. Європейський банк реконструкції і розвитку – ЄБРР (The European Bank for Reconstruction and Development – EBRD)
9. Міжнародна асоціація розвитку – МАР (International Development Association – IDA)
10. Міжнародна фінансова корпорація – МФК (International Finance Corporation – IFC)
11. Міжнародний банк реконструкції й розвитку – МБРР (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD).
12. Міжнародний валютний фонд – МВФ (International Monetary Fund – IMF)
13. Група Світового банку (The World Bank Group)
14. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)
15. Європейський центральний банк (ЄЦБ)

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) за тематикою навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» виконується у вигляді наукової роботи у межах годин, відведених для самостійної роботи.

1.5.1. Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Тема наукової роботи обирається студентом добровільно з наведеного нижче переліку та закріплюється за ним науково-педагогічним працівником на початку семестру. Наукова робота – це самостійно виконане наукове дослідження певної проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результат власного пошуку та обґрунтовані висновки.

Підготовка ІНДЗ у такій формі передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою наукової роботи;
- складання плану наукової роботи (*вступ, перший розділ* – розкриття теоретичних аспектів проблеми, *другий розділ* – аналіз фактичних та статистичних даних, *третій розділ* – розробка напрямів удосконалення питань досліджуваної тематики, *висновки, список використаної літератури та інформаційних джерел*);
- виклад основних ідей та пропозицій авторів;
- презентація та захист ІНДЗ відбувається під час проведення консультацій з навчальної дисципліни (виступ до 8 хвилин).

Форма контролю – перевірка правильності виконання ІНДЗ із врахуванням самостійності, творчості, правильності розрахунків і вмінням захистити результати дослідження. Захист (до 8 хвилин) за темою наукової роботи відбувається під час проведення консультацій з навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини».

Доопрацьована наукова робота, що виконана за обраною темою, може бути заслухана на студентському науково-дослідному гуртку та подана на конкурс студентських наукових робіт з дотриманням установлених вимог. Результати наукової роботи можуть публікуватись у вітчизняному чи закордонному науковому виданні у формі статті, доповідатись на міжнародній, закордонній, всеукраїнській чи університетській конференціях з публікацією або без публікації тез, за що студенти одержують додаткові бали.

1.5.2. Темі наукових робіт

1. Роль валютно-кредитних відносин в системі світогосподарських зв'язків.
2. Світова валютна система в контексті трансформації глобальної фінансової архітектури.
3. Особливості розвитку сучасної структури світового фінансового ринку.
4. Конкурентоспроможність світових фінансових центрів.
5. Лондон, Нью-Йорк, Гонконг, Сінгапур як провідні фінансові центри світу.
6. Міжнародний ринок капіталів як невід'ємний елемент міжнародних фінансів.
7. Первинний та вторинний міжнародний ринок цінних паперів: структура, особливості, проблеми.
8. Ринок іноземних облігацій та єврооблігацій: стан та особливості функціонування.
9. Ринок українських міжнародних облігацій.
10. Динаміка та тенденції розвитку міжнародного валютного ринку.
11. Проблемні аспекти сучасного розвитку валютного ринку України.
12. Динаміка та структура міжнародного ринку похідних фінансових інструментів.
13. Роль міжнародного кредиту в розвитку світової економіки.
14. Міжнародний лізинг як альтернатива традиційного кредитування.
15. Проблеми та перспективи розвитку лізингових відносин в Україні.
16. Специфіка діяльності вітчизняних та іноземних банків на ринку факторингових послуг.
17. Форфейтинг в системі кредитування зовнішньоекономічної діяльності.
18. Зовнішня заборгованість зарубіжних країн: сучасний стан і ризики зростання.
19. Динаміка та ризики зростання зовнішнього державного боргу України.
20. Криза платіжного балансу України: фактори та способи попередження.
21. Зарубіжний досвід управління фінансовими ризиками.
22. Україна та Міжнародний валютний фонд: перспективи співпраці.
23. Історія співробітництва України та МВФ.
24. Стан та перспективи співробітництва України з групою Світового банку.
25. Національна валютна політика України на сучасному етапі.
26. Основні тенденції в динаміці показників платіжного балансу України.
27. Операції із золотовалютним резервом Національного банку України.
28. Основні тенденції інвестиційних процесів в Україні в контексті співробітництва з Європейським банком реконструкції та розвитку.
29. Світовий фінансовий ринок в умовах глобалізації економіки.
30. Стійкість американської фінансової системи у системі глобальних світових фінансів.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Сутність, завдання та функції міжнародної валютної системи.
2. Основні елементи міжнародної валютної системи.
3. Система золотого стандарту.
4. Бреттон-Вудська валютна система.
5. Ямайська валютна система.
6. Етапи створення Європейської валютної системи.
7. Механізм роботи Європейської валютної системи.
8. Впровадження єдиної європейської валюти — євро.
9. Переваги та недоліки євро.
10. Поняття та економічна роль платіжного балансу.
11. Структура платіжного балансу.
12. Зміна офіційних резервів іноземної валюти.
13. Роль платіжного балансу.
14. Роль балансу поточних операцій.
15. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу.
16. Фактори, які впливають на платіжний баланс.
17. Основні тенденції в динаміці показників платіжного балансу України.
18. Можливі шляхи врегулювання платіжного балансу.
19. Міжнародний валютний ринок і основні світові валюти.
20. Резервна валюта. Міжнародні резервні активи.
21. Учасники валютного ринку.
22. Функції валютного ринку.
23. Види валютних ринків.
24. Попит, пропозиція на валютному ринку і рівноважний обмінний курс.
25. Номінальний валютний курс.
26. Ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс.
27. Реальний валютний курс.
28. Ефективний (багатосторонній) реальний обмінний курс.
29. Паритет купівельної спроможності.
30. Очікувані зміни валютного курсу.
31. Поняття валютного ринку спот. Валютні спот-операції.
32. Форвардні валютні операції.
33. Своп-операції.
34. Поняття ф'ючерсного валютного контракту.
35. Загальна характеристика опціонних контрактів.
36. Валютний арбітраж.
37. Хеджування.
38. Операції із золотовалютним резервом НБУ.
39. Депозитні операції.
40. Сутність валютного регулювання.
41. Валютна політика.
42. Золотовалютні резерви Національного банку України.
43. Валютні обмеження.
44. Основні види та риси руху капіталу.
45. Економічні наслідки міжнародного руху капіталу.
46. Сутність і функції кредиту.
47. Форми міжнародного кредиту.
48. Прямі іноземні інвестиції.
49. Україна на ринку міжнародних інвестицій.
50. Міжнародні фінансові організації.

51. Передумови та причини виникнення міжнародних фінансових організацій.
52. Класифікація міжнародних фінансових організацій.
53. Цілі та функції міжнародних фінансових організацій.
54. Основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.
55. Регіональні міжнародні фінансові організації.

1.6.2. Структура залікового білета

1. Сутність валютного регулювання.
2. Цілі та функції міжнародних фінансових організацій.
3. Тестові завдання.
  1. До адміністративних інструментів валютного регулювання відносять:
    - а) режим валютного курсу та золотовалютні резерви;
    - б) облікова ставка та норма обов'язкового резервування.
    - в) операції з цінними паперами;
    - г) стабільність національної валюти та забезпечення платіжного балансу.
  2. До економічних інструментів валютного регулювання безпосереднього впливу відносять:
    - а) режим валютного курсу та золотовалютні резерви;
    - б) облікова ставка та норма обов'язкового резервування.
    - в) операції з цінними паперами;
    - г) стабільність національної валюти та забезпечення платіжного балансу.
  3. До чого призводить завищений рівень розміру золотовалютних резервів?
    - а) погіршує платоспроможність держави на світовому ринку;
    - б) обмежує регулятивні можливості держави у монетарній сфері;
    - в) до заморожування значної частини національного багатства країни на тривалий період часу;
    - г) до інфляції.
  4. Ф'ючерсний контракт – це:
    - а) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на біржі;
    - б) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на міжбанківському валютному ринку;
    - в) угода між контрагентами про майбутню поставку базисного активу, що укладається на аукціоні;
    - г) це угода між контрагентами про майбутню поставку товару, що укладається на біржі.
  5. Перевищення вимог (активів) в іноземній валюті над зобов'язаннями (пасивами) – це:
    - а) довга валютна позиція;
    - б) відкрита валютна позиція;
    - в) коротка валютна позиція;
    - г) відкрита довга валютна позиція.
  6. Виділяють такі види спот операцій:
    - а) today, tomorrow;
    - б) spot, swap;
    - в) today, tomorrow, spot;
    - г) TOD, TOM, swap.
  7. FOREX – це:
    - а) регіональний валютний ринок;
    - б) фондовий ринок;
    - в) міжнародний валютний ринок;
    - г) національний валютний ринок.
  8. Система стійких економічних та організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземних валют та платіжних документів у іноземних валютах, — це:
    - а) світова валютна система;
    - б) валютний курс;
    - в) система міжнародних розрахунків; валютний ринок.
  9. При системі фіксованих валютних курсів центральний банк:
    - а) дає змогу ринковому курсу вільно коливатися під впливом попиту і пропозиції у межах курсового коридору;
    - б) бере на себе зобов'язання підтримувати незмінним рівень валютного курсу;
    - в) не втручається в діяльність валютного ринку;
    - г) всі відповіді вірні.
 Що таке „транш” в функціональній структурі МВФ?
    - а) квота країни;
    - б) частка квоти країни;
    - в) міжнародний резервний актив;
    - г) запозичені МВФ кошти.

4. Задача. Визначити крос-курси купівлі та продажу CAD/UAH, якщо USD/CAD = 1,0755-1,0963, а USD/UAH = 8,5200 – 8,7800.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

З навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» передбачено проведення 8 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини»

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій/балів							
			1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Денна	8	1,5	2,5	4,0	5,0	6,3	7,5	8,8	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» для студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання передбачено проведення 9 семінарських занять.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини» розподіляється пропорційно за виконання 9 письмових робіт (1 письмова робота по кожній темі). Залежно від їх обсягу та складності, студент може одержати не більше 14 балів.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою темою наукової роботи оцінюється окремо та складає не більше 6 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

**Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Міжнародні валютно-кредитні відносини»**

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер теми / кількість балів									Разом балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Максимальна кількість балів за одну письмову роботу з відповідної теми	1,0	1,5	1,5	1,5	1,5	2,0	1,5	1,5	2,0	14,0
2	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання, виконане у вигляді наукової роботи	6,0									6,0
	Усього балів										20,0

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни «Міжнародні валютно-кредитні відносини», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання та задачі і тестові завдання екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни
«Міжнародні валютно-кредитні відносини»**

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на кожне питання залікового білета	7,5	7,5	-	-	15,0
2.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь на тестові завдання	-	-	10,0	-	10,0
3.	Максимальна кількість балів за розв'язання задачі залікового білета	-	-	-	5,0	5,0
	Усього балів	7,5	7,5	10,0	5,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Лукашенко С. В. Глобальна валютна система в контексті трансформації глобальної фінансової архітектури / С. В. Лукашенко // Економічний часопис – XXI. — № 5–6. — 2011. — С. 8–12.
2. Міжнародні фінанси: навчальний посібник / [І. І. Д'яконова, М. І. Макаренко, Ф. О. Журавка та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Макаренка та д-ра екон. наук, доц. І. І. Д'яконової. — Київ : «Центр учбової літератури», 2012. — 548 с.
3. Резнікова Н. В. Роль долара в сценаріях кризового розвитку міжнародної валютної системи / Н. В. Резнікова, М. М. Відякіна // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журнал. — К. : НАУ, 2013. — № 2. — С. 168–175.
4. Прохорова М. Е. Формування новітньої парадигми валютної системи / М. Е. Прохорова, Д. А. Рижко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. — 2012. — № 1–2 (Том 1). — С. 56–61.
5. Кулішов В. В. До питання про світову валютно-фінансову систему / В. В. Кулішов // Вісник ЖДТУ. — 2013. — № 1(63). — С. 356–358.
6. Черняк О. І. Проблеми і перспективи розвитку світової валютної системи в умовах глобальної економічної кризи / О. І. Черняк, Д. Р. Кержковська // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2010. — № 1 (5). — С. 17–28.
7. Kregel J. An Alternative Perspective on Global Imbalances and International Reserve Currencies [Electronic resource] / J. Kregel. — 2010. — Mode of access : http://www.levyinstitute.org/pubs/ppb_116.pdf.
8. Антоненко К. В. Перспективи створення Північноамериканського союзу і наслідки для світової економіки [Електронний ресурс] / К. В. Антоненко, В. В. Ярошенко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. — 2011. — № 29. — Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/issue/view/12C>.
9. Колесник І. А. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. для студ. ВНЗ, які навчаються за освіт.-проф. програмою бакалавра з напрямку підготов. "Міжнародна економіка" / І. А. Колесник, М. О. Александрова. - К. : ДКС центр, 2011. - 203 с.
10. Новак С. М. Еволюція світової валютної системи [Електронний ресурс] / С. М. Новак // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2014. - Вип. 1. - С. 213-220. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_1_28
11. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.

Тема 2

1. Ключівський І. Вплив Греції на спільну європейську валюту [Електронний ресурс] / І. Ключівський // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2011. - Вип. 95(2). - С. 32-33. - Режим доступу:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/арmv_2011_95\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/арmv_2011_95(2)_12).
2. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підруч. для ВНЗ. — 5-те вид. перероб. і доп. / Боринець С.Я. — К., 2008. — 582 с.
3. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
4. Приступа Т. В. Європейська валютно-фінансова інтеграція: проблеми і перспективи для України [Електронний ресурс] / Т. В. Приступа // Фінансовий простір. - 2014. - № 2. - С. 137-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_2_19.
5. Сіденко В. Р. Політика завершення формування Європейського економічного і валютного союзу: основні тенденції та можливі наслідки для України [Електронний ресурс] / В. Р. Сіденко // Економіка України. - 2014. - № 10. - С. 51-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ЕкUк_2014_10_6.
6. Полагнин Д. Д. Розвиток та функціонування Європейської валютної системи [Електронний ресурс] / Д. Д. Полагнин, А. Ю. Борідка // Електронне наукове фахове видання з

економічних наук «Modern Economics». – 2018. – №9. – С. 79-84. - Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/9-2018/polagnyn.pdf>.

7. Верига А. В. Європейська валютна інтеграція: перспективи для України / А. В.Верига // Теорія і практика суспільного розвитку. – 2013. – № 4. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.teoria-practica.ru/-4-2013/economics/veriga.pdf>.

Тема 3

1. Бобух І. Національне багатство, платіжний баланс та міжнародна інвестиційна позиція: взаємний вплив тенденцій формування [Електронний ресурс] / І. Бобух // Економіст. - 2012. - № 11. - С. 9-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2012_11_5.
2. Верига Г. В. Платіжний баланс і валютний курс: діалектика взаємозв'язку [Електронний ресурс] / Г. В. Верига // Бізнес Інформ. - 2013. - № 2. - С. 231-235. - Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_2_50.
3. Колесник І. А. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. для студ. ВНЗ, які навчаються за освіт.-проф. програмою бакалавра з напрямку підготов. "Міжнародна економіка" / І. А. Колесник, М. О. Александрова. - К. : ДКС центр, 2011. - 203 с.
4. Мулякова-Бочі А. К. Вплив макроекономічних показників на стан платіжного балансу України [Електронний ресурс] / А. К. Мулякова-Бочі // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 4. - С. 106-113. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_4_12
Міжнародні валютно-фінансові відносини: підруч. для ВНЗ. — 5-те вид. перероб. і доп. / Боринець С.Я. — К., 2008. — 582 с.
5. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
6. Шкляр А.І. Платіжний баланс України: чинники кризи і механізми відновлення рівноваги / А.І. Шкляр // Актуальні проблеми економіки. – 2010.– № 6. – С. 266–272.

Тема 4

1. Барановський О. І. Актуальні проблеми функціонування валютних ринків [Електронний ресурс] / О. І. Барановський // Фінанси України. - 2009. - № 4. - С. 13-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_4_3.
2. Береславська О. Дисбаланси валютного ринку України [Електронний ресурс] / О. Береславська // Вісник Національного банку України. - 2013. - № 3. - С. 3-9. - Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2013_3_2.
3. Боринець С. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку [Електронний ресурс] / С. Боринець, В. Делас // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2012. - Вип. 138. - С. 18-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2012_138_6.
4. Верига Г. В. Критичний огляд категорій валютного ринку та аналіз підходів до його регулювання [Електронний ресурс] / Г. В. Верига // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2015. - № 1. - С. 34-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2015_1_6.
5. Жук В. М. Аналіз виникнення кризових явищ на валютному ринку [Електронний ресурс] / В. М. Жук // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. - 2013. - Т. 146. - С. 33-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAe_2013_146_9.
6. Калівошко О. М. Сутність валютного ринку [Електронний ресурс] / О. М. Калівошко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2014. - Вип. 200(3). - С. 218-222. - Режим доступу:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_econ_2014_200\(3\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_econ_2014_200(3)_36).
7. Костенко Р. В. Визначення сутності поняття "Валютний ринок" у вітчизняній науковій економічній літературі [Електронний ресурс] / Р. В. Костенко // Економіка і управління. - 2010. - № 4. - С. 123-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2010_4_22.
8. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підруч. для ВНЗ. — 5-те вид. перероб. і доп. / Боринець С.Я. — К., 2008. — 582 с.

9. Пати́ка Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Пати́ка. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
10. Цюп'як М. Л. Україна та міжнародний валютний ринок: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] / М. Л. Цюп'як. // Ефективна економіка. - 2013. - № 5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_62.
11. Черемісова Т. А. Міжнародні фінансові відносини та валютний ринок в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Т. А. Черемісова // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013. - Вип. 2(1). - С. 195-201. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_2\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_2(1)_31).

Тема 5

1. Голуб Р. Р. Сильні і слабкі сторони концепції паритету купівельної спроможності при визначенні рівноважного валютного курсу національної грошової одиниці [Електронний ресурс] / Р. Р. Голуб // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2014. - № 2. - С. 253–258. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_54.
2. Дідич З. А. Валютно-курсова політика у контексті світової фінансової кризи: уроки для країн Центральної та Східної Європи та України [Електронний ресурс] / З. А. Дідич // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 1(1). - С. 87-90. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1(1)_21).
3. Домрачов В. М. Реальний ефективний обмінний курс валюти як один із ключових орієнтирів монетарної політики [Електронний ресурс] / В. М. Домрачов, М. К. Русинко // Регіональна економіка. - 2010. - № 3. - С. 101-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2010_3_14.
4. Козюк В. Якість інститутів та відхилення валютних курсів від паритету купівельної спроможності: наслідки для економічного зростання [Електронний ресурс] / В. Козюк // Журнал європейської економіки. - 2014. - Т. 13, № 1. - С. 3-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2014_13_1_3.
5. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підруч. для ВНЗ. — 5-те вид. перероб. і доп. / Боринець С.Я. — К., 2008. — 582 с.
6. Озімковська В. Емпіричне дослідження паритету купівельної спроможності гривні відносно євро, долара і російського рубля [Електронний ресурс] / В. Озімковська // Економіка України. - 2012. - № 4. - С. 32-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_4_5.
7. Пати́ка Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Пати́ка. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
8. Кораблін С. О. Тема 37. Валютний курс / С. О. Кораблін // Економічна теорія. - 2018. - № 2. - С. 92-119. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2018_2_8

Тема 6

1. Валютні операції : навч. посіб. / Л.П. Петрашко. - К. : КНЕУ, 2001.- 203 с.
2. Костюченко О. А. Поняття та класифікація валютних операцій [Електронний ресурс] / О. А. Костюченко // Вісник Академії адвокатури України. - 2008. - Число 1. - С. 37-42. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2008_1_8.
3. Кравченко А. С. Міжнародний валютний ринок Forex та валютні операції [Електронний ресурс] / А. С. Кравченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2013. - Вип. 5. - С. 178-181. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_5_43.
4. Криволапов Б. М. Класифікація валютних операцій в міжнародному праві [Електронний ресурс] / Б. М. Криволапов // Часопис Київського університету права. - 2012. - № 2. - С. 344-350. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2012_2_84.
5. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції : навч. посіб. для студ. / З.В. Михайлів, З.П. Гаталяк, Н.І. Горбаль. - Л.: Нац. ун-т "Львів, політехніка", 2004. - 242 с.

6. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч.-метод, посіб. / І.М. Шевчук. - Л.: Львів, комерц. акад., 2004. - 147 с.
7. Патики Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патики. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
8. Патики Н.І. Валютні операції: навч. посіб. / Н.І. Патики. - К.: Ун-т "Україна", 2008. - 188 с.
9. Сухий Р. До питання визначення поняття "валютна операція" [Електронний ресурс] / Р. Сухий // Вісник Національного банку України. - 2013. - № 9. - С. 28-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2013_9_14.
10. Черкасова А. В. Проблеми бухгалтерського і податкового обліку валютних операцій [Електронний ресурс] / А. В. Черкасова // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2011. - Вип. 8. - С. 499-506. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escnof_2011_8_65.
Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою: Постанова Правління Національного банку від 10.08.2005 р. № 281. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0950-05>

Тема 7

1. Баластрик Л. О. Механізм валютного регулювання економіки [Електронний ресурс] / Л. О. Баластрик // Наукові праці НДФІ. - 2018. - Вип. 2. - С. 24-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2018_2_6
2. Береславська О. І. Інструменти валютного регулювання: структура та класифікація [Електронний ресурс] / О. І. Береславська, В. А. Овсяник // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2014. - № 1. - С. 6-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_3.
3. Боришкевич О. В. Чинне валютне законодавство України та нормативно-правові акти валютного регулювання і контролю [Електронний ресурс] / О. В. Боришкевич // Наукові праці НДФІ. - 2018. - Вип. 2. - С. 28-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2018_2_7.
4. Городницька В. С. Державне регулювання валютних операцій в Україні [Електронний ресурс] / В. С. Городницька // Управління розвитком. - 2014. - № 8. - С. 36-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_8_17.
5. Колдовський А. В. Оптимальний рівень золотовалютних резервів як метод страхування "раптової зупинки" припливу капіталу в системі валютного регулювання [Електронний ресурс] / А. В. Колдовський // Інноваційна економіка. - 2013. - № 3. - С. 284-290. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_3_66.
6. Луцишин З. О. Міжнародні валютно-фінансові відносини: практична філософія і реалії української економіки / З.О. Луцишин. - Тернопіль : Збруч, 2010. - 449 с.
7. Лучковська С. І. Розмежування понять "валютні обмеження" і "валютний контроль" [Текст] / С. І. Лучковська // Університетські наукові записки. - 2009. - № 2. - С. 160-164.
8. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підруч. для ВНЗ. — 5-те вид. перероб. і доп. / Боринець С.Я. — К., 2008. — 582 с.
9. Місяць Н. О. Валютні обмеження як інструмент валютної політики національного банку України [Електронний ресурс] / Н. О. Місяць // Наука й економіка. - 2013. - Вип. 4(2). - С. 32-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2013_2_4_6.
10. Мостовенко Н. А. Регуляторні особливості використання цифрової віртуальної валюти [Електронний ресурс] / Н. А. Мостовенко, Т. І. Коробчук // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент. - 2017. - Вип. 14. - С. 205-214. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escnem_2017_14_27
11. Олійник А. А. Пріоритети реалізації інструментів валютного регулювання [Електронний ресурс] / А. А. Олійник // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2017. - Вип. 3. - С. 23-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_3_6
12. Суторміна А. М. Еволюція системи валютного регулювання та контролю в Україні [Електронний ресурс] / А. М. Суторміна // Фінанси, облік і аудит. - 2014. - Вип. 2. - С. 147-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2014_2_13.

13. Терещенко С. Валютне регулювання в інтеграційних угрупованнях [Електронний ресурс] / С. Терещенко // Дослідження міжнародної економіки. - 2011. - Вип. 4. - С. 122-132. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdme_2011_4_13.
14. Трифонова О. Д. Сучасні проблеми валютного регулювання в Україні [Електронний ресурс] / О. Д. Трифонова, О. О. Горпинич // Молодий вчений. - 2017. - № 11. - С. 1333-1337. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_11_319
15. Шапран В. С. Доцільність обмежень у валютному регулюванні в Україні [Електронний ресурс] / В. С. Шапран // Наукові праці НДФІ. - 2018. - Вип. 2. - С. 89-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2018_2_21
16. Шелудько С. А. Місце валютного регулювання в управлінні валютними відносинами [Електронний ресурс] / С. А. Шелудько // Вісник Університету банківської справи. - 2018. - № 1. - С. 25-31. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2018_1_6

Тема 8

1. Баєва О. Роль міжнародного кредиту в розвитку світової економіки [Електронний ресурс] / О. Баєва // Галицький економічний вісник. - 2014. - № 1. - С. 110-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2014_1_18.
2. Бех М. С. Особливості міжнародного кредитування: міжнародний валютний фонд і Україна [Електронний ресурс] / М. С. Бех // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2013. - Вип. 37. - С. 197-203. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2013_37_23.
3. Коваленко Ю. М. Прямі іноземні інвестиції: національний і міжнародний аспект [Електронний ресурс] / Ю. М. Коваленко, Т. О. Мельничук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2014. - № 1. - С. 112-120. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_15.
4. Коваль Г. Прямі іноземні інвестиції в країнах із перехідною економікою (на прикладі Польщі) [Електронний ресурс] / Г. Коваль // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. - 2013. - Т. 2. - С. 49-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UPmcp_2013_2_14.
5. Колосова В. П. Планування видатків державного бюджету для реалізації інвестиційних програм, що кредитуються міжнародними інституціями [Текст] / В. П. Колосова // Фінанси України. - 2015. - № 2. - С. 27-38.
6. Колосова В. Кредити міжнародних фінансових інституцій у системі бюджетного планування [Електронний ресурс] / В. Колосова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2014. - № 4. - С. 106-118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2014_4_10.
7. Кондусова Л. Ф. Фінансова залежність України від кредитів міжнародних організацій [Електронний ресурс] / Л. Ф. Кондусова, М. О. Кіпа // Бізнес Інформ. - 2014. - № 6. - С. 294-298. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_6_52.
8. Корж М. А. Інституціональний механізм прямого іноземного інвестування [Текст] / М. А. Корж // Фінанси України. - 2014. - № 1. - С. 76-94.
9. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
10. Ромусік Я. В. Прямі іноземні інвестиції: світові тенденції та структурний розподіл в економіці України [Електронний ресурс] / Я. В. Ромусік // Економіка промисловості. - 2012. - № 3-4. - С. 3-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekonpr_2012_3-4_5.
11. Фурман І. В. Стан зовнішньої заборгованості України перед міжнародними кредиторами: оцінка та напрями врегулювання [Електронний ресурс] / І. В. Фурман // Фінансовий простір. - 2013. - № 2. - С. 66-73. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_2_9.

Тема 9

1. Антофій Н. М. Особливості розвитку взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями [Електронний ресурс] / Н. М. Антофій // Вісник Чернівецького

- торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2013. - Вип. 1. - С. 73-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_1_14.
2. Базилюк Я. Б. Пріоритетні напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями [Текст] / Я. Б. Базилюк // Фінанси України. - 2014. - № 1. - С. 54-66.
  3. Бех М. С. Особливості міжнародного кредитування: міжнародний валютний фонд і Україна [Електронний ресурс] / М. С. Бех // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2013. - Вип. 37. - С. 197-203. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2013_37_23.
  4. Власюк О. С. Стан та проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями [Текст] / О. С. Власюк, Я. Б. Базилюк, С. В. Давиденко, Д. Ю. Венцковський // Фінанси України. - 2013. - № 11. - С. 7-22.
  5. Елерс Герд Стратегії реформ у сфері державних фінансів. Національні програми та міжнародні вимоги (МВФ, ЄС, Світовий банк) [Текст] / Герд Елерс // Фінанси України. - 2014. - № 7. - С. 7-16.
  6. Кваша О. С. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями – аналіз та перспективи взаємодії [Електронний ресурс] / О. С. Кваша, С. А. Циганов // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2014. - Вип. 5.3. - С. 65-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2014_5.
  7. Ковбасюк Ю. Україна і міжнародні фінансові організації: навч. посіб. до дисц. "Державні фінанси і бюджетний процес" / Ю. Ковбасюк ; Нац. акад. держ. управління при Президентові України. - К.: НАДУ, 2004. - 40 с.
  8. Колосова В. П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення [Текст] / В. П. Колосова, І. М. Іванова // Фінанси України. - 2014. - № 11. - С. 33-47.
  9. Кравченко А. С. Особливості фінансової взаємодії міжнародного валютного фонду з центральними банками [Електронний ресурс] / А. С. Кравченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2013. - Вип. 181(5). - С. 82-86. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2013_181\(5\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2013_181(5)_14).
  10. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Ю.Г. Козака, В. В. Ковалевського. - К.: ЦУЛ, 2003. - 288 с
  11. Мороз Ю. В. Інвестиційний клімат в Україні та діяльність міжнародних фінансових організацій із його поліпшення [Електронний ресурс] / Ю. В. Мороз // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2013. - № 3. - С. 28-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2013_3_8.
  12. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.
  13. Петрик О. Фінансові програми Міжнародного валютного фонду для надання фінансової допомоги країнам [Електронний ресурс] / О. Петрик, В. Батковський // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 6. - С. 11-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_6_8.
  14. Пенська І. О. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток України [Електронний ресурс] / І. О. Пенська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2014. - № 2. - С. 18-24. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2014_2_5.
  15. Сущенко О. Роль міжнародного валютного фонду у макрофінансовій стабілізації України [Електронний ресурс] / О. Сущенко, І. Руденко // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. - 2010. - № 1-2. - С. 23-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rcpu_2010_1-2_5.
  16. Швайка М. А. Шляхи подолання світової фінансової кризи, запровадження світової резервної валюти і організації міжнародного банку для управління нею [Електронний ресурс] / М. А. Швайка, А. Б. Пельо // Економіка промисловості. - 2011. - № 1. - С. 8-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2011_1_4.

17. Шемаєв В. В. Оцінка фінансової ефективності інвестиційних проектів, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями [Текст] / В. В. Шемаєв, О. О. Ромодан // Фінанси України. - 2014. - № 5. - С. 96-105.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>
2. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eib.org>
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>
6. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org/>
7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
12. Офіційний сайт Світової асоціації фондових бірж. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/>
13. African Development Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.afdb.org/en/>
14. Inter-American Development Bank. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iadb.org/en>

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – старший викладач кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н.

_____ Т. А. Самарічева

27 травня 2019 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

28 травня 2019 року, протокол № 12.

Завідувач кафедри _____ В. П. Синчак

28 травня 2019 року

Декан факультету управління та економіки _____ Т. В. Терещенко

20 червня 2019 року

Погоджено методичною радою університету 20 червня 2019 року, протокол № 2.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

20 червня 2019 року

Обліковий обсяг – 2,04 ум. др. арк.